קו: המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

וקיימא ביומה לחדי רישא. פי' נקוטנו' דכימה זנב טלה כדאמר בברכות (דף נח:) ולא דק אלא אמרינן התם דעם זנב טלה אלא שכימה סמוכה לה ואומר הב לי בניי ומה שפי' נקוטנכם דביום ראשון של אדר בסוף שעה עשירית קיימא כימה בארמצע הרקיע קשה דפועלים לא אמו מדברא עד לאחר הכוכבים כדפי' כרש הפועלים (לעיל דף פג:) ומו דבסוף י' שעות הן עוד היום גדול ואין נראין הכוכבים ומשמע שבא ליתן סימן לאריסין להכיר שעה שיבאו מן השדה וזה דומה לומר דה"ק כשיתעוך לילה אז ריאין למפרע שבשעת הליכתן היתה כימה להדי רישייהו ונראה לפרש דאמו אריסי מדברא בתחילת הלילה וקיימא כימה להדי רישייהו היינו בתחילת שבט ואז כלה זמן הזרע והא דאמר בפ' כל הקרבנות (מנחות דף פה. יסס ד"ה חוזרע) שהיו זורעים קודם הפסח ע' יום וזהו חמשה יומי בתוך שבט התם שקרקע חשובה היא שזורעין בה לגורך העומר נמשך שם ימי הזרע יותר מ"ל דבתחילת שבט של חמה הוא דקיימא כימה להדי רישייהו ואין תחילת של שבט של חמה מתחיל ברוב שנים יותר מע' יום לפני הפסח [1]: **שדא** ביה **אספסתא ועבדא.** לא הוה צריך למימר דשדא ביה אספסתא דבלאו הכי מלי למימר אילו הוה זרע אספסתא הוה עבדא אלא מעשה הוה הכי:

מתני' המקבל שדה מחבירו בעשרה כור חטים לשנה ולקתה נותן לו מתוכה היו חטיה יפות לא יאמר לו הריני לוקח מן השוק אלא נותן לו מתוכה: **גמ'** ההוא גברא דקביל ארעא לאספסתא בכורי דשערי עבדא אספסתא וחרשה וזרעה שערי ולקו הני שערי שלהה [2] רב חביבא מסורא דפרת לקמיה דרבינא כי האי גונא מאי כי לקתה נותן לו מתוכה דמי או לא אמר ליה [3] מי דמי התם לא עבדא ארעא שליחותא דמרה הכא עבדא ארעא שליחותא דמרה ההוא גברא דקבל פרדס מחבריה בעשר דני חמרא תקיף ההוא חמרא סבר רב כהנא למימר מתני' לקתה נותן לו מתוכה אמר ליה רב אשי [4] מי דמי התם לא עבדא ארעא שליחותא הכא עבדא ארעא שליחותא [5] ומודה רב אשי בעינבי דכדום ובשדה שלקתה בעומריה: **מתני'** המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא יזרענה חטים חטים יזרענה שעורים רשב"ג אוסר [6] תבואה לא יזרענה קטנית קטנית יזרענה תבואה ורשב"ג אוסר: **גמ'** א"ר חסדא מ"ט דרשב"ג דכתיב [7] ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית מיתיבי [8] מגבת פורים לפורים ואין מדקדקין בדבר ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אא"כ התנה במעמד אנשי העיר דברי רבי יעקב שאמר משום ר"מ רשב"ג מיקל

חזינא קשיא [א] [1] תני חדא פעם ראשונה ושניה זורעה ושלישית אינו זורעה ותניא איתך שלישית זורעה רביעית אינו זורעה לא קשיא הא כרבי הא כרשב"ג הא כרבי דאמר [2] בתרי זימני הוי חזקה הא כרשב"ג דאמר בתלת זימני הוי חזקה אמר ריש לקיש [3] לא שנו אלא שזורעה וצמחה ואכלה חגב אבל זורעה ולא צמחה מצי אמר ליה בעל הקרקע כל ימי זרע [4] זרעא לה ואזיל ועד אימת אמר רב פפא עד דאתו אריסי מדברא וקיימא כימה ארישייהו מיתיבי רשב"ג משום ר"מ אומר וכן היה רבי שמעון בן מנסיא אומר כדבריו חצי תשרי מרחשון וחצי כסליו זרע חצי כסליו טבת וחצי שבט חורף חצי שבט אדר וחצי ניסן קור חצי ניסן אייר וחצי סיון קציר חצי סיון תמוז וחצי אב קיץ חצי אב אלול וחצי תשרי חום רבי יהודה מונה מתשרי ר"ש מונה ממרחשון מאן מיקל בבולהו ר' שמעון וכולי האי לא קאמר לא קשיא הא דקבלה מיניה בחרפי הא דקבלה מיניה באפלי: רבי יהודה אומר אם קבלה ממנו במעות: ההוא גברא דקביל ארעא למיזרעה [5] בהו [6] תומי אגודא דנהר מלכא סבא בזוזי איסתכר נהר מלכא סבא אתא לקמיה דרבא אמר ליה נהר מלכא סבא לא עביד דמיסכר מכת מדינה היא זיל נכי ליה אמרו ליה רבנן לרבא הא אנן תנן ר' יהודה אומר אם קבלה הימנו במעות בין כך ובין כך אינו מנכה לו מן חכורו אמר להו לית דחיש לה לדר' יהודה:

פעם ראשונה ושניה. זרעה ואכלה חגב או נשדפה מחר חזרעה שנית ואם אינו זורעה אינו מנכה לו אפילו היא מכת מדינה: פלוגתא דרבי ורשב"ג גבי נשואה לראשון ומת לשני ומת במסכת יבמות: **מאי אמר ליה בעל הקרקע כל יומי זרע זרע ואזיל.** כלומר כל זמן הזריעה חוזר חזרעה שמה לא הגיע זמן: **ועד אימת.** הוי משך זמן הזריעה: **עד זמן דכי אתא אריסא מדברא.** ונכנס לבית בזמן שהן רגילין ליכנס דהיינו לאחר תקפ שעות ביום. קרוב לסוף העשירית קיימא כימה שהוא זנב טלה להדי רישייהו בראש כל אדם דהיינו בתחילת הרקיע שנראה לכל אדם כאילו הוא על ראשו והן הן ימי אדר. לפי שבגלגל קבועין בו שנים עשר מזלות והזו סידרן עש"ת קפ"ב מע"ק גד"ד ולעולם שבה עילין ושבה שוקעין בניסן לעולם בתחילת עלות השחר טלה מתחיל לעלות ומאזנים שוקע וב' שעות המזל שוהה לעלות לאחר שמי שעות העולה גמר עלייתו והשוקע גמר שיקועו נמצא השבה עולים בשתים עשרה שעות ביום ושבה בלילה כל ימי ניסן ראש טלה מתחיל לעלות ובאייר שור ובסיון תאומים וכן הסדר נמצא באדר מזל דגים מתחיל לעלות בבוקר סוף ב' שעות טלה מתחיל לעלות ולסוף ארבע גמר עלייתו ושור עולה לסוף שש גמר שור עלייתו ומתחיל תאומים לסוף שמונה גמר תאומים ומתחיל סרטן ונמצא ראש טלה בארבע שהרי עברו שש שעות משהתחיל ובשש שעות ראשו מגיע לארבע שהרי מתחילת עליית המזל עד תחילת שיקועו שנים עשר שעות נמצא משבעה שמתחיל לעלות עד ו' שעות מגיע לארבע הרקיע ולסוף שמונה שעות משעלה הוי זנבו בארבע הרקיע נמצא באדר זנב טלה בסוף שעה עשירית בארבע הרקיע הוא והכי אמרינן במסכת ברכות בפרק הרואה (דף נח:) שכימה בזנב טלה הוא:

מאי אמרי וכו'. שם תקופות שהובטחו לנח וכניו קמפרש: **קליר.** כנגד זרע זה בתחילת נשמים זה בתחילת החמה. וקין כנגד חורף וחורף הוא חוזקו וחורפו של שתיו וימי עינה לשון (איוב כט) כאשר הייתי בימי מרפי חוזקי ועיקרי. קין הוא חוזקו של יבש ועל שמיינשין בחומו פרק תמרים ותאנים לקליעות והן נקראין קין לדכתיב (שמואל ב טז) הלחם והקיץ לאכול הנערים וגו'. קור הוא סופו של שתיו וכן חום סופו של שמש.

וכן כל אחד שני חדשים י"ב חדשים לשנה עתים: **מתחילת תשרי.** מתחיל למנות שני חדשים בכל עת: **מאן קמיקל.** במשך ימי הזרע למי שבא לאחר זריעותיו: **ר"ש.** שמנה מן מרחשון ואומר מרחשון וכסליו זרע: **בחרפי.** חטין ושיפון הנזרעין בתחילת החורף: **באפלי.** שעורין וקטנית הנזרעין באדר: **איסתכר.** לשון (בראשית מ) ויסכרו מעיינות תהום. נסתמה הליכתו שעכבוהו העליונים העליונים הסיבוהו דרך אחרת ואין ירק מצליח אלא בקרקע נרטבת בארץ לחה: **מכת מדינה.** לא עליו לבדו עברה. ולאקוקי אדעתיה נמי לא הוה ליה דלא הוי עביד למיסתכר: **מתני' ולקה.** שהיו חטין שדופות ונם כמושות. וזו בחכירות הולרכה לשנותה ולא בקבלנות דאי בקבלנות פשיטא דכל אחד זוכה ומתחייב בחלקו: **גמ' עבדא אספסתא.** היא נקלרת לשלשים יום כדאמר בריש ח"ב (כ"ב כח:). וחזר וזרעה שעורים: **עבדא ארעא שליחותא.** [1] בעליה לא חכרה אלא לאספסתא ואילו זרע לה אספסתא ואזיל הוה מצלח והוא פסק עמו ליקח שעורין מן השוק: **פרדיסא.** כרם: **פקיע.** החמיץ: **עבדא ארעא שליחותא.** הענבים לא לקו אלא משנעשה יין בחביותיו בביתו לקה ואמר בבבא בתרא (דף לו:) חמרא לחמפא דגברא שוור זה קונהו מזה טוב ומזלו גורם להחמיץ: **ענבי דכדוס.** ענבים שהחליטו: **בעומריה.** בעודן שעוחות ליבש בימות הקיץ דכל [זמן] זה עודן צריכין לקרקע וכך הענבים שהחליטו בין בציר לדריכה. וכגון דלא איתרו יותר מן המנהג: **מתני' המקבל שדה לזרעה שעורין.** ובחכירות כך וכך חטין או שעורין או מעות: **לא יזרענה חטין.** שהחטין מכחישות את הקרקע יותר מן השעורין. והא לא מיתוקמא אלא בחכירות דאי בקבלנות הא אמרינן[1] תיכתוש הרעה ולא ליכתוש מרה והרי הוא נהנה בשיעור של זה[ד]: **ורבן שמעון בן גמליאל אוסר.** וטעמא מפרש בגמרא: **תבואה לא יזרענה קטנית.** שהקטנית מכחשת הקרקע יותר מן התבואה: **גמ'**

מיקל

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פ"ח מהל' שכירות הלכה ה סמג עשין פט טור ש"ע ח"מ סי' שכב סעיף כ יע"ש במ"מ:

מב ב מיי' פכ"א מהל' מלוה ולוה הלכה ה לא סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' ע סעיף ח:

מג ג מיי' פ"ח מהל' שכירות הל' ה סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שכב סעיף כ:

מד ד ה ו ז מיי' שם הלכה ז סמג שם טור וש"ע ח"מ סי' שכב סעיף ח כ:

מה ח ט מיי' שם הל' ט סמג שם טור ש"ע ח"מ סי' שכ:

מוסף רש"י

דאמר בתרי זימני הוי חזקה. דאמר במסכת יבמות (דף ב) נשאת לראשון ומת, לשני ומת, לשלישי לא תנשא, דבתרי זמני הוי חזקה (בתובות חג:). **בתלת זימני הוה חזקה.** ביבמות (שם) נשאת לראשון ומת לשני ומת, לשלישי תנשא, לרביעי לא תנשא, דעד תלתא זימנין לא הויה מוחזקת לקטול לה בעליה (מהדורין פא:). **חזרף.** עת זרע (בראשית ח כב. ע"ש שנורס: חצי בסלו וסבת וחצי שבט קור, חצי שבט כי חורף). **קיץ.** הוא זמן לקיטת תאנים וחמן שמייבשים אותו בשמש ושמו קץ כמו (ש"ב טז) הלחם והקיץ לאכול הנערים (בראשית שם). **חום.** הוא סוף ימות החמה שהעולם חם ביותר כמו שבינו במסכת יומא (כט.) אלהי קיטיא קאי מקיטיא (שם). **מגבת פורים.** מעות שנתנו הנצלין מבני העיר לחלק לעניים לסעודת פורים, לפורים. מלה יתנוה לעניים דפורים (לעיל עח:). **ואין מדקדקין בדבר.** לומר דיש בפחות והמותר יפול לכים של צדקה (שם).

מסורת הש"ס

(יבמות לט.) סד: (עירובין לז. בתובות מג: סנהדרין קא: נדה י. סד.). **ב)** [ל"ל בה יעב"ן]. **ג)** נירסת הטיור בערך אבא הפתרון אבל תנודת פי' ר"ח אילן של ערבה, **ד)** לעיל סא: הגיהים רב מגיגא פי' מ"ק כ. מד.). **ה)** לעיל עח: [ע"ש]. **ו)** [לעיל קד:]. **ז)** [עי' תוס' מנחות פט. ד"ה חוזע ביאלו יותר].

תורה אור השלם

ז שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון הרמיה כי המה ירעו ורבצו ואין מחריד: צפניה ג יג

הגהות הב"ח

(ה) גמ' דעבה לה וחזיל. נ"ב [ודוקא שאבר בני בתני אדמו ולמתו דאמרי' דזרע אבא אליבו לאי מריעה אבל אם אבל כל בני בתנין עמי לא נחמו לית לן למימר שכל בני בתני אדמו זרעו אבא שליבו לאי מריעה:

הגהות הגר"א

(א) גמ' תני כו'. נ"ב ר"ש ר"ש ר"ש הסמיטוה לא כתבי רק לבה דשמואל ודריל (ועמ"ש הגהות על הרא"ש ובמ"מ פי' שכ"ג): **(ב)** בשנה תבואה לא כו'. נ"ב ר"ש ר"ש והרמב"ם גרסי בהיפוך: **(ג)** רש"י ד"ה עבדא ארעא שליחותא בעלי כו'. נ"ב ר"ש ר"ש ובשה [ב] למ"ש עבדא ארעא כו' ולו דיקא (ועמ"ש רבינו בה"מ פ' שכ"ג): [ד] שם ד"ה לא חרבעה כו' נהנה בשיעור של זה. נ"ב ר"ש ר"ש ר"ש כמה להיפך דבקבלנות אסור בכל ענין:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com